

1953.

BÁTORLIGET ÉLŐVILÁGA

Írta

a Természettudományi Múzeum
munkaközössége

Szerkesztette

SZÉKESSY VILMOS

1953

BÁTORLIGET PÓK-FAUNÁJA ARANEIDEA

Írta:

BALOGH JÁNOS és LOKSA IMRE

Bátorliget pókfaunáját a jelen kutatások megindulása előtt úgyszólván egyáltalán nem ismertük. 1930-ban B a l o g h J. futólag járt a területen és ott 29, túlnyomórészt mindenütt közönséges pókfajt gyűjtött. Ezek a fajok közelebbi biotóp-megjelölés nélkül (B) jelzéssel szerepelnek az összesített listában.

A Természettudományi Múzeum Állattárának kutatói közül 1947 és 1951 között a következők gyűjtöttek pókokat is a területen: Fodor Jenő (F), Kaszab Zoltán (K), Kaszab Zoltán és Székessy Vilmos (K & Sz), Móczár László (M), Kovács Lajos (Ko), Somfai Edit (S). Bár a felsorolt kutatók valamennyien más állatcsoportokkal foglalkoznak és a pókokat csak mellékesen gyűjtötték, mégis számottevő mennyiség: összesen 150 faj került elő Bátorligetről. Az 1930-ban végzett alkalmi gyűjtés anyagában 10 olyan pókfaj van, amelyet az előbb felsorolt kutatók nem gyűjtöttek: az alábbi felsorolásban tehát összesen 160 pókfaj szerepel. A fajok után rövid megjegyzések alakjában többnyire megemlítjük elterjedési típusukat, ökológiai jellegüket stb. Ahol ilyen megjegyzés nincsen, ott hiányosan ismert fajról van szó, amelynek elterjedéséről, életmódjáról ma még semmi említésre érdemeset nem tudunk.

A gyűjtések fenológiai adatait biotópok szerint csoportosítottuk. A használt jelzések a következők: I = védett láp, II = ligeterdő, III = őzbirtokossági erdő. Ahol ezek a jelzések nem szerepelnek, ott közelebbről meg nem jelölt biotópból vagy biotópokból származó gyűjtésekről van szó.

Atypidae

Atypus piceus (Sulzer) — Szövedékek kibélelt földi lyukakban él. Egyetlen ♂ éjtszaka, lámpázó gyűjtésre jött, — III: 49. VI. 30. (K).

Dictynidae

Argenna crassipalpis (Dahl) — I: 49. IX. 30. (K).

Dictyna flavescens (Walck.) — Közönséges cserje- és lombtakó faj. — 48. V. 11—14. (K & Sz).

D. vicina Sim. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); III: 49. VI. 14. (M); 49. VI. 3. (F).

D. arundinacea (L.) — Nádon, kórós növényeken, cserjén; közönséges. — 1930. VIII. (B).
I: 49. VI. 7—10. (M).

D. uncinata Thor. — Az előbbivel együtt; közönséges. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 49. VI. 30. (F); II: 49. IX. 28. (Ko).

Dysderidae

Dysdera Ninnii Can. — Főképp hegyvidéken élő, hullott levelek, kövek alatt található faj. —
I: 49. VI. 3—16. (K & Sz); II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (K)

Harpactes rubicundus (C. L. Koch) — Kő- és avarlakó faj, főképp erdőben él. — I: 49. VI. 8—16 (K & Sz).

Drassidae

Drassodes silvestris (Blackw.) — Talaj- és kőlakó faj; az Alföldön nem gyűjtötték. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Zelotes pedestris (C. L. Koch). — Talaj- és kőlakó; mindenütt gyakori. — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Z. apricorum (L. Koch). — Mint az előbbi. — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Zodariidae

Zodarion germanicum (C. L. Koch). — Főképp meszes talajhoz kötött; avar- és kőlakó faj. — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Pholcidae

Pholcus opilionoides (Schrank). — Anthrophil faj; lakásokban, építményekben, pincékben él; szabadban csak melegebb helyeken. A lár közelében, épületben. — 1930. VIII. (B).

Theridiidae

Theridion ovatum (Cl.) — Nagyon közönséges; minden növényzeti szintben, de inkább félárnyékos helyeken. — 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); III: 49. VI. 14. (M).

Th. bimaculatum (L.) — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).

Th. impressum (L. Koch) — Közönséges, alacsony növényzeti szintben él. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); III: 49. VI. 14. (M); I: 49. VI. 27—VII. 8. (M).

Th. lunatum (Cl.) — Fás, erdős helyeken, főképp fatörzsön és ágak elágazásában; közönséges. — 1930. VIII. (B); II: 51. IV. 25—26 (S).

Th. denticulatum (Walck.) — Lakásokban és szabadban, kövek között, üregekben, barlangok bejáratában; közönséges. — 1930. VIII. (B).

Crustulina guttata (Wid.) — 1930. VIII. (B); II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Steatoda bipunctata (L.) — Lakásokban, emberi építményekben. Nálunk szabadban nem fordul elő. A védett területtől távolabb, épületben gyűjtve. — 1930. VIII. (B).

Teutana castanea (Cl.) — Mint az előbbi. — 1930. VIII. (B).

Robertus arundineti (O. P. Cambr.) — 48. V. 11—14. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (K).

Argyropidae

Theridiosoma gemmosum (L. Koch) — Nedves, páratelített élőhelyhez kötött faj. Középhegységeink alacsonyabb völgyeiben és az Alföld néhány mocsaras pontján, patakparti sűrű növényzet között, közvetlenül a víztükör fölött szövi kérekhálóját. Megtalálni nehéz; valószínűleg több helyen lappang még. — 48. VI. 17—28. (K & Sz).

Maso Sundevalli (Westr.) — Hegyi jellegű faj. Kevés helyről ismerjük. — 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).

Ceratinella brevis (Wid.) — II: 49. IX. 28—X. 1. (K).

C. scabrosa (O. P. Cambr.) — 49. VI. 30. (F); II: 51. IV. 25—26. (S).

Panamomops Mengei Sim. — Hegyvidéki faj. — 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 49. IX. 29. (F).

Silometopus Reussi (Thor.) — Eddig csak hegyvidéken gyűjtötték. — 48. V. 11—14. (K & Sz).

Troxochrus ignobilis (O. P. Cambr.) — A magyar faunában új; boreo-alpesi reliktum. Lásd az állatföldrajzi értékelésben! — I: 49. IX. 29. (F).

Araeoncus humilis (Blackw.) — 48. V. 11—14. (K & Sz).

Tiso aestivus (L. Koch). — Boreo-alpesi faj. Lásd az állatföldrajzi értékelésben! — I: 49. IX. 30. (K).

Thyreosthenius Becki (O. P. Cambr.) — Hegyvidéki faj; az Alföldről nem ismertük. — 49. VI. 30. (F).

Wideria capito (Westr.) — 48. VI. 18—28. (M).

W. cucullata (C. L. Koch) — Hegyi faj. Lásd az állatföldrajzi értékelésben! — II: 49. IX. 28—X. 1. (K).

W. antica (Wid.) — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); 49. VI. 30. (F).

- W. fugax* (O. P. Cambr.) — Az Alföldön nem gyűjtötték. — II: 49. IX. 28. (K).
- Cornicularia unicornis* (O. P. Cambr.) — A magyar faunában új. Lásd az állatföldrajzi értékelést. — II: 49. IX. 28—X. 1. (K); I: 49. IX. 30. (K).
- C. vigilax* (Blackw.) — Az Alföldről nem ismertük. — II: 49. IX. 28—X. 1. (K).
- Donacochara speciosa* (Thcr.) — Nádasainkban mindenütt előforduló, jellegzetes nádlakó faj. — 48. VI. 17—28. (K & Sz); I: 49. IX. 30. (K).
- Abacoproeces saltuum* (L. Koch) — Magyarországon igen ritka. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); 49. VI. 30. (F).
- Gonatium corallipes* (O. P. Cambr.) — II: 49. IX. 28. (K).
- Hypomma bituberculatum* (Wid.) — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); III: 49. VI. 14. (M); 49. VI. 30 (F); II: 49. IX. 28—X. 1. (K); I: 49. IX. 30. (K); II: 51. IV. 25—26. (S).
- H. cornutum* (Blackw.) — 48. V. 11—14. (K & Sz).
- Dismodicus bifrons* (Blackw.) — Az Alföldön eddig nem gyűjtötték. — I: 49. IV. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- Blaniargus herbigrada* (Blackw.) — I: 49. VI. 16. (K & Sz); II: 49. IX. 28—X. 1. (K).
- Lophomma punctatum* (Blackw.) — Alföldön nem fogták; Magyarországon igen ritka. — II: 49. IX. 28—X. 1. (K); I: 49. IX. 29. (F); I: 49. IX. 30. (K).
- Erigone atra* Blackw. — 49. VI. 30. (F).
- Gongylidium rufipes* (L.) — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- Oedothorax fuscus* (Blackw.) — I: 49. IX. 29. (F); I: 49. IX. 30. (K); II: 51. IV. 25—26. (S).
- Gongylidiellum murcidum* Sim. — Ritka faj; Magyarországon csak Kecskeméten fogták. — I: 49. IX. 30. (K).
- Porrhomma errans* (Blackw.) — I: 49. IX. 30. (K).
- Ischnyphantes rurestris* (C. L. Koch) — I: 49. VI. 7—10. (M).
- Centromerus expertus* (P. O. Cambr.) — Hegyvidékeinken előforduló, ritka faj. — I: 49. IX. 29. (F); I: 49. IX. 30. (K).
- Drapetisca socialis* (Sund.) — Az Alföldön idáig nem gyűjtötték. — 1930. VIII. (B).
- Taranucnus setosus* (P. O. Cambr.) — A magyar faunában új; boreo-alpesi reliktum. Lásd az állatföldrajzi értékelésben! — I: 49. IX. 29. (F); I: 49. IX. 30. (K).
- Linyphia triangularis* (Cl.) — Az ország egész területén közönséges; főképen cserjéken, magas fűvön, kórós-növényeken. Félárnyékkedvelő. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (Ko).
- L. montana* (Cl.) — 1930. VIII. (B).
- L. hortensis* Sund. — Közönséges. — II: 49. IX. 28. (Ko); II: 51. VI. 25—26. (S).
- Stylophora concolor* (Wid.) — Közönséges talaj- és alomlakó faj. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. IX. 28—X. 1. (K); I: 49. IX. 29. (F).
- S. dorsalis* (Wid.) — Közönséges talaj- és alomlakó faj. — I: 49. IX. 29. (F).
- S. pullatus* (O. P. Cambr.) — Az Alföldön még nem került elő. — I: 49. IX. 30. (K).
- S. approximatus* (O. P. Cambr.) — I: 49. IX. 30. (K).
- Pachygnatha Clerckii* Sund. — Közönséges; főképen nedves területek talaján él. — II: 49. IX. 28—X. 1. (K); I: 49. IX. 29. (F); I: 49. IX. 30. (K).
- Tetragnatha extensa* (L.) — Vizek közelében, nedves helyek alacsony, parti növényzetén, mindenütt gyakori. — 1930. VIII. (B); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M).
- T. montana* Sim. — Az előbbihez hasonló helyeken. — 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VII. 7. 10. (M); II: 49. VI. 12. (M); II: 49. IX. 28. (Ko).
- Meta segmentata* (Cl.) — Nagyon közönséges; főképen cserjés, magasabb növényzetű helyeken és a lombkoronaszintben. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (K).
- Mangora acalypha* (Walck.) — Országszerte közönséges; főképen alacsony növényzetén; de a cserje- és lombkoronaszintben is. Nedves helyeken ritkább. — 1930. VIII. (B); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); III: 49. VI. 14. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- Zilla diodia* (Walck.) — Közönséges, főképen a cserje- és lombkoronaszintben élő faj. — II: 49. IX. 28. (Ko).
- Araneus diadematus* Cl. — Rendkívül közönséges; mindenütt és minden növényzeti szintben előforduló faj. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. marmoreus* Cl. — Főképen magas növényzeti szintekben élő, közönséges faj. — 48. VI. 18—28. (M); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. marmoreus pyramidatus* Cl. — Az előbbivel megegyező előfordulása. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. quadratus* Cl. — Közönséges; előbbiekhöz hasonló helyeken él. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. cornutus* Cl. — Kizárólag vizek közelében, nádon, sáson, vízparti növényeken, országszerte közönséges. — I: 49. VI. 10. (M).

- A. umbraticus* Cl. — Kéreg alatt, farepedésekben rejtőzködik. Főkép a fatörzsszintben található. Előfordul kerítések és más rejteket biztosító emberi építményeken is. Gyakori. — II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. cucurbitinus* Cl. — Főképen a cserje- és a lombkoronaszint állata; aránylag apró kerekhálóját felhajlószerű levéllemézekre szövi. Közönséges. — 48. V. 11—14. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. triguttatus* (Fabr.) — A lombkoronaszintben gyakori, de többnyire nem nagy példányszámban. — II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. bituberculatus* (Walck.) — Az alacsony növényzeti szintből kiálló magasabb növények, kőrök, alacsony, magános bokrok mellett szövi kerekhálóját. Főkép utak mentén, tisztásokon gyakori. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. (Singa) hamatus* Cl. — Csak vizek közelében, vízparti, vagy vízből kiálló növényeken; országsszerte közönséges. — 1930. VIII. (B); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- A. (Singa) nitidulus* (C. L. Koch) — Az előbbivel megégyező életmódú, de még gyakoribb faj. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); I: 49. VI. 24—VII. 3. (M); II: 49. IX. 28. (Ko).
- A. Heeri* (Hahn) — Állóvizek partján, nedves réteken; alacsony növényzeti szintben eléggé gyakori. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- A. pygmaeus* (Sund.) — Nedves helyeken, alacsony növényzeten eléggé gyakori. — I: 48. VI. 8—16. (K & Sz).
- A. sanguineus* (C. L. Koch) — Vízhez, nedvességhez kevésbé ragaszkodik, mint a rokonfajok; száraz helyeken is előfordul. Alacsony növényzeti szintben, a talajhoz közel készíti hálóját, hálózásba ezért ritkán kerül bele. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- Cyclosa conica* (Pall.) — A magas növényzeti szint állata, főkép a tűlevelűeket kedveli. Elég gyakori. — 1930. VIII. (B); III: 49. VI. 14. (M); II: 49. IX. 28. (Ko); II: 51. IV. 25—26. (S).
- C. oculata* (Walck.) — Nálunk is, Európában is eléggé ritka; elszórtan található. Állatföldrajzi értékelését lásd a megfelelő részben! — I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- Argyope Brännichi* (Scop.) — Főkép meleg, napsütötte helyeken, az alacsony növényzeti szint sűrű részein. Elégé gyakori. — II: 49. IX. 28. (Ko).

Thomisidae

- Tmarus piger* (Walck.) — Lomblakó állat; a cserje és lombkoronaszintben eléggé gyakori. — 48. V. 11—14. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (Ko).
- Thomisus onustus* Walck. — Alacsony növényzeti szintben, főkép virágzó kétszikűeken; országsszerte közönséges. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—18. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); II: 49. VI. 12. (M); III: 49. VI. 14. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- Misumena vatia* (Cl.) — Előbbihez hasonló, de annál is gyakoribb előfordulású. Az alacsony növényzeti szint állata. — 1930. VIII. (B); 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); II: 49. VI. 12. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- Misumenops tricuspidata* (Fabr.) — Az előbbivel szemben nedvesebb helyeken és a magasabb növényzeti szintekben is él. — 1930. VIII. (B); 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); 49. VI. 7—10. (M).
- Pistius truncatus* (Pall.) — A cserje- és lombkoronaszintben gyakori. — 48. VI. 18—28. (M).
- Heriaeus oblongus* Sim. — 48. VI. 18—28. (M); I: 48. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- Oxyptila atomaria* (Panz.) — A talaj- és alomszint állata; főkép nyílt, fátlan helyeken. — I: 49. IX. 30. (K).
- O. simplex* (O. P. Cambr.) — Talajlakó. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- O. praticola* (C. L. Koch) — Lombdők alomjában, talajon közönséges. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz); II: 49. IX. 28—X. 1. (K).
- O. Blackwalli* Sim. — Mint az előbbi. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz); II: 49. IX. 28—X. 1. (K).
- Xysticus cristatus* (Cl.) — Gyakori. — 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M).

- X. Kochi* Thor. — Talajon, alacsony és magas növényzeti szinten egyaránt gyakori. — 48. VI. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); III: 49. VI. 14. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- X. ulmi* (Hahn.) — Gyakori. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); I: 49. VI. 7—10. (M); II: 49. VI. 12. (M).
- X. Kempeleni* Thor. — Déli jellegű faj. — 48. VI. 17—28. (K & Sz).
- Synema globosum* (Fabr.) — Virágokban, főképp *Euphorbia*-n gyakori. — 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); III: 49. VI. 14. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M); II: 49. IX. 28. (Ko).
- Philodromus rufus* Walck. — 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 49. VI. 7—10. (M).
- Ph. aureolus* (Cl.) — 1930. VIII. (B); 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); III: 49. VI. 14. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M); II: 49. IX. 28. (Ko).
- Thanatus striatus* C. L. Koch. — I: 49. VI. 7—10. (M).
- Th. formicinus* (Cl.) — III: 49. VI. 14. (M).
- Tibellus oblongus* (Walck.) — Országsszerte gyakori. — 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).
- T. parallelus* (C. L. Koch) — Gyakori. — 1930. VIII. (B).

Clubionidae

- Micrommata roseum* (Cl.) — Sűrű aljnövényzetben, bokros, félárnyékos helyeken gyakori. — 1930. VIII. (B); 48. V. 11—14. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (Ko); II: 51. IV. 25—26. (S).
- Anyphaena accentuata* (Walck.) — Lomblevelű cserjéken, lombkoronaszintben gyakori levél-lakó faj. — 1930. VIII. (B); 48. VI. 17—28. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (Ko).
- Chiracanthium Pennyi* O. P. Cambr. — 1930. VIII. (B).
- Ch. elegans* Thor. — 48. VI. 18—28. (M).
- Clubiona coerulescens* L. Koch — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (K).
- C. stagnatilis* Kulcz. — I: 49. IX. 30. (K).
- C. phragmitis* C. L. Koch. — 48. VI. 17—28. (K & Sz); II: 49. IX. 28—X. 1. (K).
- C. pallidula* (Cl.) — A főképp növényzeti szintekben: a fűben, lombban élő *Clubiona*-fajok közül egyike a legközönségesebbeknek. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 51. IV. 25—26. (S).
- C. lutescens* Westr. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); II: 51. IV. 25—26. (S).
- C. neglecta* O. P. Cambr. — I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); I: 49. VI. 27—VII. 8. (M).
- C. germanica* Thor. — 48. V. 11—14. (K & Sz).
- C. frutetorum* L. Koch. — I: 49. IX. 30. (K).
- C. brevipes* Blackw. — 48. VI. 17—28. (K & Sz).
- Zora spinimanus* (Sund.) — Fű tövében, talajon, avarban eléggé gyakori. — II: 49. VI. 12. (M); I: 49. IX. 30. (K).
- Z. manicata* Sim. — 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).
- Agroeca brunnea* (Blackw.) — II: 49. IX. 28. (K).
- Phrurolithus minimus* C. L. Koch. — Az Alföldön eddig még nem fogták. — 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 51. IV. 25—26. (S).
- Ph. festivus* (C. L. Koch) — 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 49. IX. 30. (K); II: 51. IV. 25—26. (S).

Agalenidae

- Coelotes longispina* Kulcz. — Hegyi faj. — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K); II: 49. IX. 28. (K).
- Tegenaria domestica* (Cl.) — Építményekben, lakásokban, pincékben gyakori. Bátorligeten is így került elő. — 1930. VIII. (B); II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz). Ez az előfordulása meglepő, mert valószínűnek látszik, hogy a ligeterdőbe véletlenül került ki.
- Agalena gracilis* C. L. Koch. — Alacsony cserjéken, sűrű növényzetben szövi jellegzetes csöves hálóját. Országsszerte gyakori. — 1930. VIII. (B); II: 49. IX. 28. (Ko).
- Hahnia pusilla* C. L. Koch. — Eddig csak hegyvidékeinkről ismertük; montán jellegű faj. — II: 49. IX. 28—X. 1. (K).

Pisauridae

- Pisaura mirabilis* (Cl.) — Főképpen az árnyékolt, sűrű alacsony növényzeti szint lakója; mindenhol közönséges. — 1930. VIII. (B); 48. V. 11—14. (K & Sz); I: 49. VI. 7—10. (M); II: 49. VI. 12. (M); II: 49. IX. 28. (Ko); II: 51. IV. 25—26. (S).

Dolomedes fimbriatus (Cl.) — Beárnyékol, nedves, sűrű növényzettel fedett területek alacsony növényzeti szintjén és talaján eléggé gyakori. — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Lycosidae

Pardosa paludicola (Cl.) — II: 51. IV. 25—26. (S).

P. pallulata (Cl.) — I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).

P. monticola (Cl.) — Sokhelyen közönséges talajlakó faj. — 1930. VIII. (B).

P. lugubris (Walck.) — Főképp erdős, ligetes helyeken, hullott levélben, félárnyékban közönséges. — I: 49. VI. 7—10. (M); II: 51. IV. 25—26. (S).

Lycosa cuneata (Cl.) — Alföldön eddig nem gyűjtötték. — I: 49. VI. 7—10. (M).

L. ruricola (De Geer) — Földben, talajon élő, közönséges faj. — II: 51. IV. 25—26. (S).

L. terricola (Thor.) — Életmódja, előfordulása az előbbivel egyező. — I: 49. IX. 30. (K).

L. piratica (Cl.) — Vízparton, nedves helyeken gyakori faj. Előfordulása vízhez, főképpen álló vízhez kötött. — III: 49. VI. 14. (M).

L. piscatoria (Cl.) — Az előbbivel megegyező életmódú és előfordulású. — III: 49. VI. 14. (M).

Oxyopidae

Oxyopes heterophthalmus Latr. — Napos, nyílt helyeket kedvelő, alacsony növényzeten és talajon előforduló faj. — I: 49. VI. 7—10. (M).

O. ramosus (Panz.) — Mint az előbbi. — 48. V. 11—14. (K & Sz).

Attidae

Ballus depressus (Walck.) — Főképp a lombkorona- és cserjeszintet kedvelő, növényzetlakó faj, mindenütt gyakori. — 48. VI. 17—28. (K & Sz); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. IX. 28. (Ko); I: 49. IX. 30. (K).

Myrmarchne formicaria (De Geer) — Főképpen a sűrű, alacsony növényzetet, másodsorban napsütötte cserjék lombját kereső faj. Jellemző a nádszegély sűrű növényzetű részeiben. — I: 49. VI. 7—10. (M).

Heliophanus cupreus (Walck.) — Levél- és alacsony növényzet-lakó, napfénykedvelő faj a genus következő két fajával együtt. — II: 49. VI. 12. (M); III: 49. VI. 14. (M).

H. auratus (C. L. Koch) — 48. VI. 17—28. (K & Sz); I: 49. VI. 7—10. (M); 49. VI. 30. (F); II: 49. IX. 28. (Ko).

H. flavipes (Hahn) — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M).

Evophrys frontalis (Walck.) — 1930. VIII. (B).

E. obsoleta (Sim.) — 48. V. 11—14. (K & Sz).

Sitticus floricola (C. L. Koch) — 48. VI. 18—28. (M).

Salticus zebraneus (C. L. Koch.) — Közönséges. I: 49. VI. 8—16. (K & Sz).

Marpissa muscosa (Cl.) — Fatörzs és áglakó faj, többnyire kopogtatásos gyűjtésben kerül elő. Gyakori. — II: 49. IX. 28. (Ko); II: 49. IX. 28.—X. 1. (K); II: 51. IV. 25—26. (S).

M. radiata (Grube) — Nádlakó, nádasokra jellemző ágrópók. — I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); 49. VI. 30. (F); II: 49. IX. 28.—X. 1. (K).

Hytia Nivolyi (Luc.) — I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); 49. VI. 30. (F); I: 49. IX. 30. (K).

Mithion Canestrinii (Ninni) — Nádlakó, nádasokra jellemző faj. — I: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

Dendryphantus nidicolens (Walck.) — Fák ágain, lombkoronaszintben élő, tülevelűeket kedvelő faj. — I: 49. VI. 12. (M).

Pseudicius encarpatus (Walck.) — I: 49. VI. 7—10. (M).

Carrhotus bicolor (Walck.) — II: 49. IX. 28. (Ko).

Evarcha arcuata (Cl.) — Ez és a következő faj a sűrű, főképp kétszikűekből álló, félárnyékos vagy árnyékos alacsony növényzeti szintet kedveli. — 48. V. 11—14. (K & Sz); 48. VI. 17—28. (K & Sz); I: 49. VI. 7—10. (M); I: 49. VI. 8—16. (K & Sz); II: 49. VI. 12. (M); I: 49. VI. 27—VII. 3. (M); 49. VI. 30. (F).

E. flammata (Cl.) — 48. VI. 17—28. (K & Sz); 48. VI. 18—28. (M); II: 49. VI. 12. (M); 49. VI. 30. (F); II: 49. IX. 28.—X. 1. (K).

Neon reticulatus (Blackw.) — Hegyvidéki faj. — II: 49. VI. 25—VII. 3. (K & Sz).

A felsorolt 160 pókfaj Magyarország pókfaunájának mintegy 1/5-ét teszi ki. Valószínű, hogy a további gyűjtések — különösen specialisták gyűjtései — ezt a számot lényegesen emelni fogják.; mégis a jelenlegi ismereteink elegendők ahhoz, hogy a pókfauna alapján a terület állatföldrajzához és a fauna feltételezhető kialakulásához röviden hozzászóljunk. Az alábbiakban főképen azt vizsgáljuk meg, hogy a pókfauna mennyiben támasztja alá Bátorliget reliktum-jellegét.

A reliktum-elemek megállapításakor a pókoknál különösen óvatosan kell eljárunk az alábbi okok miatt:

1. Magyarország pókfaunáját, az egyes fajok regionális elterjedését más ízeltlábú-csoportokhoz viszonyítva igen hézagosan ismerjük.

2. A fajok európai elterjedéséről gyakran kevés adatunk van.

3. Az állatföldrajzi következtetések levonására legalkalmasabb csoport — az *Erigonidae* alcsalád — fajait régebbi gyűjtők főképen hegyvidéken (Erdély, Magas-Tátra) keresték és találták meg. Amikor ma, néhány tucatnyi hegyvidéki előfordulási adat után egy-egy faj az Alföldön is megkerül, nem tudunk az adattal mit kezdeni. Lehetséges, hogy az ilyen fajokat egyszerűen azért tartottuk »hegyi« fajoknak, mert a gyűjtők idáig önkényesen csak hegyvidéken gyűjtötték őket; de az is lehetséges, hogy később sorozatos negatív eredmények alapján az illető faj valóban montán elemnek bizonyul.

Az elmondott okok — főképen az utolsó — amellet szólnak, hogy a batorligeti pókok állatföldrajzi megítélésében csak az egyértelmű, vitathatatlan adatokat vegyük figyelembe.

A fajok elterjedésének vizsgálata a következő eredményt adja.

75 faj Magyarországnak úgyszólván egész területén előfordul, jelleg nélküli elterjedésű. Ezek a fajok szinte mindenütt előkerülnek, ahol többkevesebb intenzitással gyűjtenek.

További 58 faj az ország alföldi és hegyvidéki részein egyaránt megtalálható. Bár közönséges fajnak egyik sem mondható, nincsen közöttük egy olyan sem, amely különleges szint, jelleget adna Bátorliget faunájának. Ezt a két csoportot: a gyűjtött fajok 82%-át kitevő részét további fejtegetéseink során tehát teljesen figyelmen kívül hagyjuk.

A fennmaradók közül 13 faj (*Atypus piceus*, *Dictyna vicina*, *Ceratinella scabrosa*, *Panamomops Mengei*, *Wideria fugax*, *Cornicularia vigilax*, *Dismodicus bifrons*, *Lophomma punctatum*, *Draperisca socialis*, *Stylophora pullatus*, *Oxyptila Blackwalli*, *Phrurolithus minimus*, *Lycosa cuneata*) az Alföldön, az ország sík vidékein eddig még nem került elő. Ha az eddigi elterjedési adataikat vesszük figyelembe, kétségtelenül hegyi fajoknak látszanak; az előbbi megfontolások alapján azonban csak feltételesen tekinthetjük ilyeneknek őket. El kell még azt is mondanunk, hogy a felsorolt 13 faj nagyrésze terricol és hogy az elmúlt években az Alföld számos pontján végeztünk aprólékos, terricol pókfajokra is kiterjedő mennyiségi gyűjtéseket: ezek a fajok azonban eddig egy alkalommal sem kerültek elő. Ezek alapján valószínűnek látszik, hogy a felsorolt fajoknak legalább egy része silvicol-montán jellegűnek fog bizonyulni.

A batorligeti pókfauna jellegének és eredetének megítélésében a legnagyobb figyelmet érdemlik azok a fajok, amelyeket idáig csupán a Kárpátokból, a Kárpátok előhegységeiből, valamint Erdély hegyvidéki részeiből ismerünk. Ezek a fajok — számszerint 9 faj — a következők. *Dysdera Ninnii*, *Drassodes*

silvestris, *Maso Sundevalli*, *Thyreosthenius Becki*, *Wideria cucullata*, *Centromerus expertus*, *Coelotes longispina*, *Hahnia pusilla*, *Neon reticulatus*. A felsorolt 9 faj életmódját, biotópját többé-kevésbé jól ismerjük, az elmúlt két évtized alföldi pókgyűjtései során tehát alkalmunk lett volna megtalálni őket. Ennek ellenére egyetlen egyszer sem kerültek elő, csupán most, a bátorligeti gyűjtésekben. Ha ehhez még azt is hozzátesszük, hogy ezek a fajok a Kárpátok, Erdély és részben Magyarország hegységeiben több alkalommal, sorozatosan előkerültek, hiányukat az Alföldön nem írhatjuk a gyűjtési véletlen javára. Más szóval: a fenti 9 fajt a bátorligeti növény- és állatvilág hasonló képviselőinek mintájára glaciális, illetőleg posztglaciális, hűvös erdei faunából visszamaradt elemeknek kell tekintenünk.

Az említett 9 faj alapján további következtetéseket levonni és a bátorligeti pókfauna történetének részleteibe is belemenni nem tartjuk célszerűnek. Erre a célra nagyobb fajszerű és a pókoknál alaposabban kikutatott állatcsoportok alkalmasabbak.

Külön kell még foglalkoznunk a következő, igen érdekes elterjedésű fajokkal:

Tiso aestivus: Tirolban, a Magas-Tátrában (Kriván), Romániában gyűjtötték; ezenkívül Norvégiában, Észak-Svédországban, Izlandon, Grönlandban (68°-ig) és Kamcsatkában került elő. Ezek alapján tipikus boreo-alpesi elemnek tekinthető (1). Bátorligeti előfordulása nagyjelentőségű.

Troxochrus ignobilis és *Taranucnus setosus*: mindkét faj új a magyar faunában. Elterjedésükkel és eredetükkel egy nemrég megjelent dolgozatában Fr. Miller csehszlovák arachnológus foglalkozott (3). Miller a két fajt számos más faj társaságában Cseh-Sziléziában, Rejviz mellett egy *Sphagnum*-lápban találta meg. Véleménye szerint ezek a fajok glaciális reliktumok és az eljegesedések idején sokkal nagyobb elterjedésük volt, mint ma. Mindkét faj Közép-Európa hegyes részein, azonkívül Nagybritanniában és a Skandináv félszigeten fordul elő. Sajnos, a régebbi adatokból nem derül ki, hogy csakis tőzeglápokban-e, vagy más hegyi biotópokban is. Mivel Délkelet-Európából a jelen pillanatban csak a rejvici és bátorligeti előfordulásokat ismerjük, nagyon valószínű, hogy Miller véleménye helytálló. Így a *Tiso aestivus*-szal együtt ezt a két fajt is glaciális eredetű boreo-alpesi elemnek tekinthetjük.

Cornicularia unicornis: A magyar faunában új. Leközöletlen adatunk van azonban Szikra melletti előfordulásáról is, ahol egy égeres talajszintjében gyűjtöttük. Külföldi elterjedése alapján nem tudjuk teljes biztonsággal értékelni. Lehetséges, hogy silvicol-montán elemnek bizonyul.

Cyclosa oculata: Az Alföldről idáig nem került elő. A hozzánk legközelebb eső szomszédos területeken a következő pontokon gyűjtötték: Varannó, Bártfa, Tasnád, Szamosujvár, Kolozsvár. A Kárpátok vonulatán belül más előfordulása nem ismeretes. Európa több pontján, de csak elszórtan fordul elő (Szovjetunió déli részén, Németországban, Franciaországban, Dél-Európában). Európán kívül az Antillákon és Venezuelában él. Simon szerint kétségtelenül trópusi származású faj, amely ősi eredetű az európai faunában (4, p. 708). A faj rendszertani rokonsága alapján a trópusi vonatkozás kétségtelennek látszik; európai előfordulásait nem lehet emberi behurcolással magyarázni. Fel kell tehát tételezni, hogy Simon nézete helyes. Ebben az esetben a *Cyclosa oculata*-t az európai faunában harmadkori reliktumnak kell tekintenünk. Magyarázatra szorul még a faj bátorligeti előfordulása is. A Kárpátokon belüli előfordulási adatok alapján első pillánatra silvicol-montán jellegre gondolhatnánk,

ennek azonban ellent mond az a tény, hogy W i e h l e (5, p. 22) a fajt Németországból nyílt, magas növényzeti szintek nélküli területekről említi. Valószínűnek látszik, hogy a fajnak hő- és páraigénye egyaránt nagy és Európa északi vidékein az aránylag melegebb, nyílt területeket, délebbre, kontinentális éghajlaton, a pára- és hőviszonyok szempontjából kiegyenlítettebb, zárt növénytakarójú területeket részesíti előnyben. Bátorligeti előfordulását eszerint a helyi klíma sajátosságaival magyarázhatjuk.

Az elmondottak alapján a bátorligeti pókfaunát a következőképen jellemezhetjük. A fauna számra nézve legnagyobb részét jellegnélküli, majdnem mindenütt előforduló elemek teszik ki. Ide tartozik a pókfauna magasabb növényzeti szintekben élő majdnem valamennyi faja. Reliktum-jelleget csak a terricol fajok egy része mutat; ezek között néhány határozottan boreo-alpesi fajt találunk. A boreo-alpesi fajok között olyanok is vannak, amelyeket a Magyarországhoz legközelebb eső termőhelyen *Sphagnum*-ban gyűjtöttek. A boreo-alpesi fajokat nagyobb számú montán-silvicol jellegű faj kíséri. Míg az előbbiekről biztosra vehető, hogy a jégkorszakból maradtak vissza, az utóbbiak — legalább részben — posztglaciális erdőkörökből bevándorolt fajok is lehetnek. A pókfauna egy izoláltan előforduló tagja (*Cyclosa oculata*) harmadkori reliktumnak tekinthető.

A pókfauna rövid cönológiai jellemzése

Bár a bátorligeti gyűjtések főcélja a terület faunisztikai feltárása és a fauna eredetének tisztázása volt, a megfelelő tervszerűséggel és egyenletességgel véghezvitt gyűjtések megengedik, hogy a pókfaunát cönológiai tekintetben is értékeljük. Ez az értékelés azonban természetesen csak minőségi jellegű lehet, mert a gyűjtött anyag az eredeti célkitűzéseknek megfelelően nem adhat számot a terület pókfaunájának mennyiségi összetételéről.

Az értékelésre kerülő anyag három különböző biotópból: a védett lápból, a ligeterdőből és a száraz tölgyesből származik.

I. Védett láp

Ez a biotóp több növényasszociációt, ezen belül pedig több fáciest foglal magába. Bár a gyűjtéseket a biotópon belül nem különítették el, a pókok alapján néhány népességtípust meg lehet különböztetni. Ezeket az alábbiakban szintek szerint ismertetjük:

1. Nádasok:

A nádon három elemi életformacsoportot (syntrophiumot) lehet megkülönböztetni. A nádbugákban a *Dytina arundinacea* apró hálói, a nádszálakon és a nádszálak között kifeszítve az *Araneus cornutus* kerekhálói találhatók, végül a nád szárán és levelein a jellegzetes nádi ugrópók: *Mithion Canestrinii*, *Marpissa radiata* vadásznak és a *Donacochara speciosa* él. A gyűjtésekben nem került meg, de a területen valószínűen előfordul az *Eucta gallica* nevű kerekhálós pók is, amely az *Araneus cornutus* életformacsoportjába tartozik. Ez a szintközösség tehát a következő pókfajokkal jellemezhető. Dominánsok: *Araneus cornutus*, *Dictyna arundinacea*; karakterfajok; *Mithion Canestrinii*, *Marpissa radiata*, *Donacochara speciosa*, (*Eucta gallica*).

Az aljnövényzettel ellátott nádasban, nádas-szegélyeken az előbbi, igazi nád lakó fajok mellett megjelennek más, az aljnövényzetre jellemző fajok is. Ilyenek a *Clubiona stagnatilis*, *Myrmarachne formicaria*, *Heliophanus flavipes* stb. Ezek a fajok a dús, kétszikűekkel tarkított részeket (*Calystegia sepium*, *Cirsium rivulare* stb.) jellemzik. Ezek a részek valószínűleg külön szintközösségnek tekintendők.

A nádasok talajszintjén a farkaspókok elemi életformacsoportjából vizes helyeken a *Lycosa*-fajok (*Lycosa piratica*, *piscatoria*) dominálnak; kevésbé nedves helyeken a *Pardosa pullata* válik dominánssá. Átmeneti területek, keverékállományok gyakoriak. Beárnyékolt, nyirkos jellegű részekben a *Pisaura mirabilis* is dominánssá válhatik, végül kivételesen, mint meleg és részben száraz helyeket jelölő faj az *Oxyopes heterophthalmus* jelenik meg. Ez a faj azonban inkább már az alacsony növényzeti szint állata.

A talajszint lesből vadászó, a farkaspókokra jellemző elemi életformája tehát a vizestől a száraz helyig változik. A domináns fajok a következő sorrendben váltják egymást: *Lycosa* — *Pardosa pullata* — *Pisaura* — *Oxyopes*.

A talajszint apró üregeiben és részben már a talaj belsejében főképpen kistermetű *Argyopidae*-k jelennek meg. Ennek a szintközösségnek pókjait ismerjük legkevésbé nemcsak bátorligeti, hanem magyarországi viszonylatban is. A szint dominánsai a *Hypomma bituberculatum* (egész éven át!), fiatal *Pirata*-k; ezenkívül mint szezon-dominánsok, ősszel a *Nerine fusca* és a *Bathyphanes pullatus* jelennek meg. Ebben a szintben élnek — részben a nádasban, de még inkább a láp más részeiben — a legérdekesebb és Bátorligetre jellemző apró reliktum-fajok és montán elemek.

2. Magassásos társulások és láprétek:

Növényzeti szintjükben négy elemi életformacsoportot lehet megkülönböztetni:

a) Kerekhálót szövő fogóhálós fajok: nedves, vizes helyeken a *Tetragnatha* és *Singa*-fajok dominálnak; kevésbé nedves helyeken a *Mangora* jelenik meg. Valószínűleg itt él a terület egyik érdekessége; a *Cyclosa oculata* is.

b) Lesből vadászó karolópókok: Nedves, vizes helyeken a *Heriaeus*, és *Tibellus*, átmeneti jellegű területeken a két *Misumena*-faj, szárazabb helyeken, főképp virágokban a *Synema* és *Thomisus* található.

c) Rárohanással vadászó ugrópókok. Nedves helyeken hiányoznak, átmeneti jellegű helyeken *Heliophanus*-fajok, kétszikűekkel tarkított, árnyékosabb, sűrű részekben az *Evarcha*-fajok dominálnak.

d) Száron, egyszikűek levélzugában szövő, apró fogóhálós faj a gyűjtésekben kevés került elő; ide tartoznak a *Theridion*-fajok.

A négy életformacsoport dominánsai alapján ezt a növényzeti szintet a következő póknépesség jellemzi: Dominánsok a nedves típusban: *Tetragnatha montana* — *Singa nitidula* — *Heriaeus oblongus*, — átmeneti típusokban: *Mangora acalypha* — *Aranus Heeri* — *Misumena vatia* — *Misumenops tricuspidata* — *Heliophanus flavipes* — szárazabb helyeken: *Aranus pygmaeus* — *Mangora acalypha* — *Synaema globosum* — *Thomisus onustus*. Karakterfajok: az egyúttal domináns *Tetragnatha obtusa*, *Singa nitidula*. A talajszint a nádas talajszintjével sokban megegyezik; a felsorolt domináns fajok mellett jellemző az *Oxyptila Blackwalli* és *O. simplex* megjelenése. A kevésbé kutatott, aprótermetű és rejtett

életet élő *Erigonae* alcsalád fajai közül itt került meg a két *Sphagnum*-jelző (*Troxochrus ignobilis*, *Taranucnus setosus*), a boreo-alpesi *Tiso aestivus* és a montán jellegű fajok nagyobbik része is.

II. Ligeterdő

Gyepszintje aránylag kevésbé tér el az eddig ismertetett gyepszinttől, talajszintjében azonban a hullott levelek következtében új elemek jelennek meg. Természetesen jellemzők rá a lombkoronaszint jellegzetes domináns fajai is.

A lombkoronaszintben egy tavaszi-koranyári és egy nyári-őszi szezon-társulást lehet megkülönböztetni. Az előbbi faj- és példányszámszegény, többnyire apróbb fajok és fiatalok alkotják, az utóbbiban a nagy keresztespókok dominálnak. A következő elemi életformacsoportokat különböztethetjük meg:

a) Kerekhálót szövő, fogóhálós fajok az ágak között: tavasszal az *Araneus cucurbitinus* (részben levéllakónak is tekinthető), nyáron és ősszel a nagyobb *Araneus*-fajok (*Araneus marmoreus*, *A. marmoreus pyramidatus*, *A. triguttatus*, *A. bituberculatus*, *A. umbraticus*).

b) Lesből vadászó karolópókok: *Tmarus piger*, *Misumenops tricuspidata*, *Philodromus aureolus*.

c) Apróbb levéllakók fogóhálóval: *Dictyna uncinata*, *Theridion*.

d) Ágakon vagy leveleken megrohanással vadászó fajok: *Anyphaena accentuata*, *Clubiona*, *Micrommata roseum*, *Ballus depressus*, *Carrhotus bicolor*.

A négy életformacsoport dominánsai alapján ezt a növényzeti szintet a következő póknépeség jellemzi: *Araneus cucurbitinus* — *A. marmoreus* — *A. umbraticus* — *A. bituberculatus* — *A. triguttatus* — *Tmarus piger* — *Philodromus aureolus* — *Dictyna uncinata* — *Anyphaena accentuata* — *Carrhotus bicolor*. A felsorolt dominánsok egyúttal karakterfajai a kétszikű lombkoronaszintnek is. A bátorligeti ligeterdőnek, különleges karakterfaja nincsen.

A gyepszint kevés jellegzetességet mutat. Fellepnek egyes árnyékkedvelő fákhoz kötött fajok, de mutatkoznak a lápi póknépeség egyes tagjai is. A lápi fajokkal szemben jellemző a *Linyphia triangularis*, *L. hortensis*, *Meta segmentata*, *Agalena gracilens* megjelenése.

A talajszintben a már említett fajok mellett a *Dysdera Ninnii*, *Harpactes rubicundus*, *Drassodes silvestris* jellemzők és adnak érdei jelleget a szint póknépeségének. Az apróbb fajok közül előfordulnak silvicol-montán jellegű fajok is.

III. A közbirtokossági erdő száraz tölgyese

Ebből a biotópból egyetlen anyagunk van, amely csak az alacsony növényzeti szint állatait foglalja magába. Ezek alapján jellegnélküli, szintelen, az ország bármely más alföldi erdőjében megtalálható szintközösséget rekonstruáltunk. A ligeterdő alacsony növényzeti szintjének elemi életformacsoportjai itt is megvannak, de a hygrophil elemek teljesen hiányoznak.

a) Kerekhálót szövő fogóhálós fajok: *Mangora acalypha*, *Cyclosa conica*.

b) Lesből vadászó karolópókok: *Thomisus onustus*, *Synema globosum*, *Xysticus Kochi*.

c) Ugrópókok: *Heliophanus cupreus*, *Carrhotus bicolor*.

d) Levélzugban röghálót készítő fajok: *Theridion impressum*, *Th. ovatum*.

A négy életformacsoport dominánsai alapján a Közbirtokossági erdő növényzeti szintjében a következő póknépeség található: *Mangora acalypha* — *Cyclosa conica* — *Thomisus onustus* — *Synema globosum* — *Xysticus Kochi* — *Heliophanus cupreus* — *Theridion impressum* — *Th. ovatum*.

Ugyanez a póknépeség Magyarországon számos hasonló jellegű erdőben megtalálható. A biotópnak pók-karakterfaja nincsen.

A póknépeség rövid cönológiai elemzése alapján az alábbi következtetéseket tehetjük:

A gyepszint és a magasabb növényzeti szintek póknépeségei cönológiai tekintetben számottevő módon nem különböznek más, hasonló típusú alföldi lápterületek póknépeségeitől, sőt bizonyos tekintetben egyéb, mocsaras területekétől sem. A minőségi elemzés alapján egyedül a *Tetragnatha montana* dominanciája és *T. extensa* háttérbeszorulása olyan jelenség, amelyet más mocsárterületeken nem tapasztaltunk. Bizonyosra vehető tehát, hogy a növényzeti szintek póknépeségei a terület fokozatos átalakulása következtében másodlagosan alakultak ki és az eredeti posztglaciális népeségek helyén a mai általános, legtöbb magyarországi mocsári területre jellemző népeségtípusok jöttek létre.

A talajszint részben bizonyos karakterfajok jelenlétében, részben a dominánsok összetételében bizonyos fókig megőrizte az eredeti posztglaciális állapot néhány vonását. Ez tette lehetővé, hogy ebben a szintben a területre annyira jellemző boreo-alpesi, sőt *Sphagnum*-jelző fajok is fennmaradtak. Az egyetlen harmadkori reliktnak nevezhető faj — a *Cyclosa oculata* — nyilván megfelelő ökológiai plaszticitással rendelkezett, hogy az évezredek során átalakult biocönózisok egymásutánjában a mai napig fenn tudott maradni.

IRODALOM

1. Braendegaard, J.: The spiders (Araneina) of East Greenland. (Medd. Greenland 121, No. 15, 1946. pp. 128). — 2. Kolosváry, G.: Die Spinnenbiosphaere des ungarischen Pannonbeckens (I). (Acta Biologica. 2. 1932. p. 106—128). — 3. Miller, Fr.). Pavučí zvířena vrhovišt. Rejvízu v Jesenicích. (I řír. sborn. Ostr. kraje. 1951. p. 202—247). — 4. Simon, E.: Les Arachnides de France. Paris, 1874—1937. — 5. Wiehle, H.: 27. Familie Araneidae. (in Dahl, F.: Die Tierwelt Deutschlands. Jena, 1931. pp. 136).